

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Netrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 132 • Maribor, torek, dne 20. decembra 1938 • Leto XIII

Domovina ...

Domovino ali očetnjavo povečujejo navadno oni, ki ne vedo, kaj domovina in kakšna mora biti, da zasluži to ime. Prešeren pravi, da o vremenu kvasi oni, ki nič ne ve. Podobno se zlorablja beseda domovina v politiki, kjer se navdušuje ljudi za lepo in ljubeznjivo besedo, ne pove se pa, kaj naj storimo, da bo ta domovina res domovina. O tem ne govore, ker bi to bila realna politika, ki je navadni zemljani ne razumejo. Tak ...

Šele tedaj bo delavec priznal, da ima domovino, da je domovina njegova, ko postane v njej svoboden državljani z vsemi političnimi in socialnimi pravicami. Tedaj torej, ko bo soodločal o njej in jo sourejeval.

Beseda o civilizaciji

Besedi kultura in civilizacija bomo morali kmalu črtati iz besednjakov in leksikonov. Obe postajata nepomembni. Nihče ju več ne pozna in vpoštevati. Zdi se nam, da postaneta kmalu psovki, greh, kakor je bil nauk o gibanju zemlje okoli solnca in podobna kulturna in znanstvena odkritja.

Kaj pa razumemo pod kulturo in civilizacijo?

Najprej moramo vedeti, da kultura in civilizacija nista dva pojma, ki bi imela gotovo, definitivno obliko. Kultura in civilizacija označujeta popolnost človeške družbe z ozirom na urejevanje družabnih razmer. Človeška družba se razvija, nje kultura ali civilizacija je večja ali manjša. Če se družba slabo urejuje, je slaba, če se boljše urejuje, je boljša. In kadar se v družbi uveljavljajo poslabšanja družabnih razmer, je kultura in civilizacija premalo razvita. Če pa se razmere slabšajo, moralno in socialno, takrat kultura in civilizacija ne stori svoje dolžnosti. Še huje pa je, če družba prične postavljati ovire kulturi in civilizaciji s tem, da jim jemlje svobodo ...

Najhujši udarec za kulturo in civilizacijo je namreč, če morimo in zastrunimo duha, ki živi v narodu, da misli, dela in tvori temelj kulturi in civilizaciji ter daje razvojno in socialno pečat pravičnosti družbi.

Zakaj nič ni bolj naravnega, kakor da se človeštvo moralno in socialno izpopolnjuje v idealni pravičnosti.

Danes umira kultura in civilizacija v tem smislu, čeprav so socialne in moralne krivice vsak dan večje.

Zato delavstvo zahteva svobodno kulturo in moralno civilizacijo. Delavstvo zahteva, da postane človek zonen človek, njegov napredek in njegov duh na aktivna sodelavca v prerajanju človeštva!

Pomen potovanja italijanskega zunanjega ministra v Budimpešto

V Londonu ocenjujejo namen potovanja italijanskega zunanjega ministra v Budimpešto tako-le:

Ciano bo poskušal prepričati morda političarje v Budimpešti, da ne preposlušati prišepetavanj iz Berlina, ki podžigajo Madžare, da naj vso svojo revizionistično propagando usmerijo proti Rumuniji in na Balkan, namesto, da bi se zvezali s Poljsko proti Nemčiji.

Zaenkrat zahtevajo Madžari revizijo svojih mej predvsem proti Rumuniji.

Ukrajina — medvedova koža

Bivši ruski veliki knez Vladimir hoče vse ali nič

V svetovnem časopisju se mnogo razpravlja o ustanovitvi samostojne ukrajinske države, ki bi nastala z odcepitvijo Ukrajine od Sovjetske Rusije in priključitvijo ukrajinskega dela Poljske ter Podkarpatske Rusije. To vprašanje seveda razčističujejo v Berlinu, ne da bi bili doslej vprašali Poljsko in Rusijo,

kako ti dve državi mislita o teh načrtih. Sedaj se je celo načelo vprašanje, kdo naj bi stopil na bodoči ukrajinski prestol. Nemci so se spomnili na bivšega velikega kneza Vladimirja iz rodbine Romanov. Knez Vladimir pa izjavlja, da noče biti ukrajinski kralj ali car, ampak samo car vseh Rusov. Torej hoče

imeti vse ali nič. Ta njegova izjava ima seveda drugačen pomen. Knez Vladimir ve, da je ukrajinsko jabolko prekislo in da ne kaže, da bi se blamiral, kajti kdor bo hotel ustvarjati Ukrajino, se bo moral obrniti ne v Berlin ampak v Moskvo in Varšavo, pa najbrže ne z vljudnim vprašanjem, temveč s ...

Odpor na vzhodu

Mnenje angleškega politika o pripravah vzhodnih držav proti nemškemu prodi ranju.

V »Daly Telegraph« piše angleški politik in bivši minister Winston Churchill, da je razkosanje Čehoslovaške vzbudilo na vzhodu nove sile samohrane, ki zaslužijo vso podporo zapadnih držav.

Posebno važno se zdi Churchillu sodelovanje Grčije, Rumunije in Turčije. Rumunija je dejala, ki je neposredno ogrožena. Bilo bi nespametno podcenjevati moč Rusije. Poljska se more rešiti

samo z rusko pomočjo.

Organ poljskega zunanjega ministrstva »Gazeta Polska« je pravkar objavila sestavek o vojaški moči držav, ki so sosede Poljske. V članku pravi pisec, da je ruska pehota dvakrat tako močna kot nemška. Francoski novinar Pertinax pa piše v istem listu, da so v poročilih o izjavi zunanjega ministra Bonneta v odboru za zunanje zadeve francoskega parlamenta, listi izpustili

odlomke, ki je prav za prav najvažnejši, t. j. da imajo pakti o medsebojni pomoči prednost pred pakti o nenapadanju in da bo Francija izpolnila svojo zavezniško dolžnost, ki jo veže s Poljsko in Rusijo.

»Times« pa poročajo iz Varšave, da je osredotočila Poljska dve diviziji v tešinskem okraju, kjer gradi tudi močne utrdbe.

Rumunija na novih potih

Delavstvo v novih razmerah.

Ustanovitev nove politične stranke v Rumuniji, ki bo tudi edina dopuščena stranka, se razlaga na različne načine. Nekateri trdijo, da se je Rumunija s tem približala fašizmu in od fašizma proklamiranemu načelu totalitarnosti, dočim se z druge strani dvomi, da bi bila to namera kralja, ki je sam dal pobudo za ustanovitev »Fronte narodnega prebujenja«. Ti poslednji trdijo namreč, da bi rumunski kralj ne bil zatrl na tako odločen način »Železne garde«, ki je bila prava predstavnica fašistične miselnosti v Rumuniji, ako bi mu lebdel pred očmi fašizem kot ideal. Pač pa povdarjajo, da je ustanovitev ene same stranke v Rumuniji narekovala potreba po ozdravljenju političnih prilik v državi, zlasti, da se izloči škodljivi vpliv, ki ga je v političnem življenju zapustila fašistična »Železna garda«.

Predsednik nove stranke je predsed-

nik vlade patriarh Christea Mironescu.

Razmere v Rumuniji vsekakor niso demokratične in tudi ni pričakovati, da bo v doglednem času prišlo do kakšnih sprememb v tem pravcu. Delavstvo v novih razmerah ne bo imelo prav nobene politične svobode. S 1. januarjem bo docela ukinjena svoboda združevanja delavcev v strokovnih organizacijah. Strokovne organizacije je sklenila vlada preosnovati na način, kot nam je znan iz fašističnih držav. Četudi Rumunija ne bo imela fašističnega režima, ki bi bil sličen nemškemu in italijanskemu in bo meščanstvo uživalo gotove politične svobode, pa delavstvo vendarle ne bo mnogo na boljem kot pa v raznih totalitarnih državah. Izgleda, da je vendarle delavstvo tisti strah, proti kateremu se osredotočujejo sile vsepovsod, da preprečijo njegov vzpon.

Nemčija prosi v Londonu

Dr. Schacht na obisku pri angleških finančnikih.

Predsednik nemške narodne banke dr. Schacht je bil pretekli teden v Londonu na obisku pri angleških finančnikih. Anglija se je, kakor znano, izrekla proti načinu trgovanja, kot ga pozna Nemčija, ki je ...

Angleški gospodarski

krog so v sporazumu z ameriškim zagrozili Nemčiji z gospodarsko vojno, ako bi Nemčija od teh svojih metod ne popustila. Nemčija pa take gospodarske vojne ne bi mogla vzdržati, zlasti ne, ako bi bila njene trgovine zaprti pot v Anglijo in Ameriko. Trgovina z Anglijo in Ameriko je še edina, ki donša Nemčiji tuje valute oziroma devize, s katerimi lahko v inozemstvu kupuje surovine. Dr. Schacht je skušal pridobiti angleške gospodarstvenike, da bi povišali dobavo blaga iz Nemčije za 25 odstotkov. V koliko je dr. Schacht s svojim potovanjem uspel, se še ne ve, vsekakor pa bo morala Nemčija dati Angležem zagotovila, da bo nehala voditi konkurenco, predno bosta Anglija in Amerika pristali na povečanje uvoza iz Nemčije.

Zanimivo pri tem je, da se je moral dr. Schacht v Londonu pogajati z oficijelnimi predstavniki angleškega gospodarstva in finančnega kapitala, ki so v precejšnjem številu židje.

V Londonu nima denarja za Čehoslovaško

ki je postala nemški dominion.

V Londonu so se vršila pogajanja med predstavniki čehoslovaške vlade in angleškimi finančniki ter zastopniki angleške vlade radi najetja posojila v znesku 30 milijonov funtov šterlingov. — Pogajanja pa so nehala brez uspeha. — »Daily Express« piše, da Anglija nima nobene potrebe, dajati Čehoslovaški kakršnokoli posojilo, odkar je CSR postala nemški dominion. V Angliji imajo mnogo lastnih ljudi, katerim lahko napolnijo čevlji z darili.

Angleška vlada je Čehoslovaški že obljubila posojilo 10 milijonov funtov šterlingov. Ako se sedaj izmika, dela to radi tega, ker Čehoslovaška ne samo da išče naslonitve na Nemčijo, ampak uvaia — zlasti Slovaki — neko fašistično totalitarnost in organizira boj proti židom.

Kako se bo godilo Slovkom, ako jim inozemstvo odreče pomoč, je vprašanje, ki bo prizadevalo ... Tisi in noveljniku Hlinkovih kard dr. Sidorju še hude preglavice.

Litva in Poljska se zbližujeta

Nemška politika proti vzhodu je združila včerajšnja sovražnika.

Oživiljeno delovanje klajpedskih (memelskih) Nemcev v Litvi je zelo vznemirilo litvanske državniike. Kakor nedavno Poljska, ko se je začelo v zvezi s Podkarpatsko Rusijo gibanje za ustanovitev samostojne Ukrajine, je začela sedaj tudi Litva iskati pomoči in zavezništva pri dočerašnjih poljskih sovražnikih. Poljska je čez noč pogrela svojo zvezo s Sovjetsko Rusijo, Litva pa sedaj s Poljsko. Obe državi, Litva in Poljska, imata namreč samo en izhod na morje, kateri je ogrožen po Nemčiji. Če bi se klajpedski Nemci odtrgali od Litve in se združili z Nemčijo, bi bila Litva ravnotako odrezana od morja, kakor Poljska, če bi izgubila svoj koridor, ki deli severovzhodno Nemčijo v dva dela.

Nacisti žele obnovo monarhije v Španiji

Franco hiti,

Španski general Franco je poslal v Italijo posebno misijo, ki naj vpliva na to, da se v Španiji obnovi monarhija. V ta namen je sklenil, da se kraljevi rodbini vrne vsa posest. Monarhija bi morala sprejeti falangistični program, ki je neke vrste fašistična zmes. Novi kralj Španije naj bi postal Don Juan Avstrijski, ki biva sedaj v Italiji. Don Juan je pripravljen, sprejeti falangistični program, se strinja z načelom neodvisnosti Španije in uvedbo totalitarne režima v državi.

Nemški tisk pravi k dogodkom, da je to Nemčiji vseeno, ker je hotela preprečiti samo komunistični režim v Španiji.

Zanimivo pa je, da taisti Franco, ki je odločilno sodeloval v boju proti mo-

narhiji, kliče kralja nazaj v deželo.

Velika špijonažna organizacija v Barceloni

V Barceloni so prišli na sled veliki špijonažni organizaciji, ki je delovala v službi generala Franca. Sodišče je obsodilo 200 vohunov, od teh več na smrt, ostale pa na ječo od 20 do 30 let.

Za božično premirje v Španiji

Francoski bojovniki so dali pobudo za sklenitev božičnega premirja v Španiji, ki naj bi trajalo najmanj en mesec. Angleška in francoska vlada sta s predlogom sporazumni in sta predlog sporočili v Barcelono in Burgos. V Barceloni so za sklenitev takega premirja, v Burgosu pa še oklevajo.

Premoženje Pokojninskega zavoda za nameščence znaša 480 milijonov dinarjev

Občni zbor proti nalažanju 60 odst. imovine v državne papirje.

Dne 18. decembra se je vršil v Ljubljani občni zbor Pokojninskega zavoda za nameščence, čigar delokrog obsega razen Slovenije tudi Dalmacijo in Črno goru.

Celokupno premoženje zavoda je znašalo l. 1934. 280 milijonov dinarjev, l. 1937. pa je naraslo na 460 milijonov dinarjev.

Zavarovancev je bilo l. 1934. 9.934, l. 1935. 10.412, l. 1936. 10.909, l. 1937. 11.793 in l. 1938. 12.287.

Povprečna mesečna zavarovalna premija je znašala v istem razdobju: din 212.67, 207.73, 207.43, 207.96, 210. — Skupni predpis premije je bil v l. 1934. do 1938.: 27.4 milijonov dinarjev, 28.1 milijonov dinarjev, 28.8 milijonov dinarjev, 31.1 milijonov dinarjev, 31.5 milijonov dinarjev.

Brezposelnih podpor je bilo razdeljenih din 478.700. Za zdravljenje obolelih članov din 167.700. Članom, ki so izstopili iz zavarovanja zavezanega službenega razmerja, pa je zavod odobril za okroglo 10 milijonov povračil od njih vplačanih prispevkov.

V stavbe je investiral Pokojninski zavod od l. 1936. dalje 33.2 milijona dinarjev.

Pokojninski zavod je imel letno povprečno 30 milijonov dinarjev kapitala na razpolago za naložbe. Od tega je nalažal 20 odst. v državne papirje, 15 odst. pa v banovinske papirje in posojila, za privatna posojila in nakup nepremičnin ozir. zidavo mu je ostalo letno do 18 milijonov dinarjev.

Sedaj pa je izšla nova naredba o nalažanju denarja, ki določa, da mora zavod naložiti 60 odst. razpoložljive imovine v državne papirje. Posledica te uredbe bo, da zavod ne bo mogel dajati banovinam nobenih posojil več, kar

znaša letno 12 milijonov dinarjev, za investicije pa bo namesto sedanjih 18 milijonov ostalo tudi samo 12 milijonov dinarjev. Razen tega pa se denar, naložen v državne papirje, slabo obrestuje, komaj po 2 do 3 odst., dočim bi po statutu zavoda moral nositi vsaj 8 do 9 odst. obresti.

Občni zbor je sklenil, da bo zavod predlagal revizijo omenjene naredbe.

Japonska vlada zopet v krizi

Razvoj vojnih operacij na Kitajskem niti najmanj ne zadovoljuje Japoncev. Razen tega izgleda, da se bo vojna zavlekla v nedogled.

Za kritje izdatkov je na razpolago vedno manj finančnih sredstev. Državniki, ki so začeli vojno s Kitajsko, se poskušajo otresti odgovornosti in prepuštili položaje drugim. Novejša poročila pravijo, da bo japonska vlada v kratkem odstopila.

Izvoz orožja in municije. Iz statistike Zveze narodov, je razvidno, da je svetovni izvoz orožja in municije znašal v letu 1937 61.8 milijonov zlatih dolarjev, t. j. 86% izvoza iz leta 1929, ko je znašal 71.2 milijona zlatih dolarjev. Te številke nam kažejo, da je izvoz orožja in municije nazadoval, to pa radi tega, ker so domala vse države med tem povečale in izgradile svojo orožno industrijo, ne pa morda zato, ker je oboroževanje ponehalo.

Ali si že poravnal naročnino? Ako že ne, stori takoj svojo dolžnost!

Frank Kroll:

Odlomek iz rudarskega življenja

Ostali delavci so razločno čuli zdravnikove besede, ki jih je narekoval strežnici, kakor: postave pokončne, prsa zdrava, prav tako roke in noge. Zobje zdravo in močno. Nato je sledil pregled oči in zdravnik je ukazal, naj delavec čita. Pokazal je na tablo, na kateri so bile črke raznih velikosti. Z dlanjo mu je zatiskal levo oko in delavec je čital črke.

»Dobro, dovolj, desno oko je v redu,« je rekel zdravnik. Nato mu je pokril desno oko in delavec je moral spet čitati črke. Zdravnik je ugotovil, da je tudi levo oko popolnoma zdravo. Naposled je preiskal še vodo in s tem je bila preiskava končana. Strežnica je vse skrbno zapisala in polo je potem vrnila delavcu, ki je bil potrjen za rudarja in kopanje črne premoga pod zemljo.

Tako se je preiskava nadaljevala; delavci so bili poklicani po vrsti drug za drugim, dokler ni bila vsa skupina pregledana. Luka in Janez sta tudi prestala zdravniško preiskavo.

Po preiskavi je Luka vprašal svojega znanca iz Kalifornije, kje stane.

»Tam-le pod smreko sem prespal zadnji mesec,« je odgovoril.

»Kaj si popolnoma brez denarja?«

»Popolnoma in to že dolgih šest let, od časa, ko sem izgubil delo 1929. leta. Vsa ta leta sem živel v brezdelju. Sedaj bom delal pod zemljo.« Tako je pripovedoval znanec in Luka ga je gledal ni poslušal. Ogledoval je njegovo obleko, ki je bila v žalostnem stanju in končno so mu oči obvisle na čevljih, iz katerih so kukali prsti.

Luka in Janez sta se odločila, da se z avtom odpeljeta nazaj v šest milj oddaljeno mesto. Luka je tudi povabil svojega starega znanca iz Kalifornije, naj gre z njima. Razume se, da se je rad odzval povabilu in tako so se vsi trije odpeljali v mesto Helper. Dospeli v mesto, so krenili do Lukovega stanovanja in Luka je svojima tovarišema postregel s cenanim prigrizkom. Svojemu zancu, ki ga že dolgo ni videl, je ponudil tudi hrano in stanovanje, dokler se bo mudil v mestu.

Po zavžitju skromnega obeda so se vsi trije podali v neko trgovino, kjer so kupili potrebno orodje, lopate in krampe, kar je zado-stovalo za začetek.

»Ali bomo tolkli ta črnega,« je dejal znanec iz Kalifornije in pogladil lopato.

»To bo ropotalo,« se je odrezal Luka in se zasmejal.

»Dvajset ton ga bom nametal v vozičke ta-

Stranka JNS sklicuje svoje letno zborovanje dne 29. januarja 1939 v Beogradu. Zborovanje bo važno za ozirom na novi politični položaj v državi.

Odstopil je predsednik SUZORA industrija-lec Marko Bauer.

Starostno zavarovanje obrtnikov. Obrtniki žele, da bi se 1. januarjem 1940. uvedlo splošno zavarovanje tudi za obrtnike. S tem je jasno povedano, da obrtniki niso nič drugega kot delavci, ki pravtako nimajo zagotovljene eksistence, ako onemorejo in prenehajo z delom.

Prebivalstvo Jugoslavije. Po poročilu državnega statističnega urada za 1937 bo znašalo število prebivalstva Jugoslavije konec leta 1938. že 15.630.129 oseb.

Zavod za lečenje raka zgrade prihodnje leto v Zagrebu. Stavba »radium institut« bo postavljena na Šalati. Veljala bo okoli dva milijona dinarjev ter bo služila tudi praktičnim vežbam zdravnikov za zdravljenje raka.

Koliko denarja se sme vzeti v inozemstvo? Pri potovanjih v inozemstvo sme vzeti potnik, ki potuje v neklirinške države znesek 2000 din v tujih valutah, v klirinške države. Pot so n. pr. Nemčija, Italija, Rumunija, t. j. države, s katerimi nimamo svobodnega denarnega prometa ampak se vse obračunava preko takozvanih deviznih central, pa 3000 din v tujih valutah, tudi v države, s katerimi imamo sklenjene turistične sporazume.

Koliko imamo telefonskih in radijskih aparatov? Od 50.928 telefonskih aparatov v letu 1936 je porastlo njih število v letu 1937 na 53.479, od teh je 33.479 priključenih avtomatskim telefonskim centralam. Število radijskih aparatov je bilo leta 1931 47.880, sedaj pa jih je 111.994.

Mussolini je obiskal Sardinijo dne 18. t. m. Pričakovali so, da bo v svojem govoru podčrtal italijanske zahteve po Korziki, Tunisu in Džibutiju. Sardinija je namreč sosednji otok francoske Korzike. Na splošno presenečenje evropske javnosti pa Mussolini ni govoril ničesar takega, kar bi bilo v zvezi z gonjo, ki so jo začeli v italijanskem parlamentu proti Franciji.

Ponovna podražitev železniških tarif v Italiji. Italijanska vlada je sklenila povišati voz-nino na železnica za 20 odstotkov. Izdatki Italije za železnice zahtevajo vedno večje dohodke, ki jih mora vlada dobiti s povišanjem davkov in donosa državnega gospodarstva.

66 milijard frankov bo znašal novi francoski proračun za leto 1939.

Koliko znašajo vojni dolgovi Francije in Anglije v Ameriki? Anglija dolguje Zedinjenim državam izza časa svetovne vojne pet milijard dolarjev, Francija pa štiri. Nobena izmed obeh držav pa ne plačuje v redu obresti in tudi ne odplačuje dolga.

Kongres francoske socialistične stranke bo o Božiču. V strankinih listih se vodi v zvezi s kongresom živahna diskusija, ki je mestoma tudi zelo ostra. Strankniki so mnenja, da mora iti radi tega francoska socialistična stranka na vsak način na dvoje. Delavstvo pa se zaveda, da le diskusija o političnih vprašanjih vzgaja ljudstvo. Pred kongresi socialističnih strank, ki sklepajo o nadaljnjem

koj prvi dan,« je dodal Janez in zavijtel lopato.

Nato so vsi trije odšli proti domu. Na oglu se je Janez ločil in odšel proti svojemu stanovanju. Luka je še zaklical za njim: »Pa naju pokličita jutri!«

»Dobro, ob šestih bom že priropotal s cizo pred hišo,« je odgovoril Janez in odšel dalje proti domu.

Luka in njegov znanec iz Kalifornije, sta jo pa mahnila na Lukov dom. Ko sta dospela in vstopila v hišo, ju je že čakala večerja, katero je skuhala Lukova boljša polovica. Znanec, ki ga je Luka pripeljal s seboj, je nestrpo čakal, da čimprej prime za žlico, kajti po preteku šestih slabih let je bil že »skoro pozabil, kako se jo rabi.«

Po večerji so še malo pokramljali, zatem pa so se podali k počitku. Znanec se je hitro vlegel na veliko in še precej mehko posteljo, kajti ves čas svojega brezdelja je večinoma prespal na trdih deskah v tovornih železniških vozovih in tudi na prostem.

Ko se je udobno zleknil po postelji, je bil zadovoljen kakor bi mu kdo podaril kepo bleščečega zlata. Mislil je na pretekle dni, ko je moral prenočevati na trdih deskah, ki so ga žulile in tiščale. Mislil je na žalostno in mučno preteklost in storilo se mu je milo. Naposled ga je spanec premagal in je trdno za-

Doma in po svetu

delu in programu, je diskusija neizbežna, kako naj sicer članstvo ve, za kaj gre.

Koliko izda Anglija za oboroževanje in koliko za vzgojo? Anglija izda dnevno en milijon funtov šterlingov (245 milijonov dinarjev) za oboroževanje, in nekoliko manj kot 2 milijona funtov šterlingov tedensko za vzgojno namene.

Za žide bodo pobirali v Angliji dne 8. januarja. Ta dan je proglašen tudi za dan protesta proti preganjanju židov.

Nemški Judje so plačali eno milijardo mark odškodnine. Dne 16. t. m. so morali Judje v Nemčiji plačati kazen eno milijardo mark za usmrtnitev tajnika nemškega konzulata v Parizu von Ratha, ki ga je ustrelil 17-letni žid Grünspan.

Se vedno 200.000 brezposelnih v Sudetih. Nadeja, ki so jo gojili splošno prebivalci v Sudetih, da bo s priključitvijo ozemlja Nemčiji konec brezposelnosti, se ni izpolnila, kajti po najnovejših podatkih je v sudetskih pokrajinah še vedno 200.000 brezposelnih. Ker je sedaj tudi zaključen program obrambnih del v Nemčiji, pri katerih je bilo zaposlenih 400.000 delavcev, se sploh ne ve, kako bo z brezposelnimi v sudetskih pokrajinah.

Poljski zemljevidi brez Ukrajine. Češki listi poročajo, da so se celo že na bivšem češkem ozemlju v Sudetih v zadnjem času pojavljali zemljevidi Poljske brez Ukrajine. Šele na intervencijo poljskega poslanika v Berlinu so nemški uradi odredili, da morajo ti zemljevidi zginiti iz trgovin. Kljub temu se nadaljuje propaganda za ustanovitev samostojne Ukrajine, s čemur bi izgubila Poljska celo tretjino svoje ozemlja z nad 7 milijoni prebivalcev.

Ježov pride pred sodišče. Bivši šef GPU v Moskvi Ježov, pride v kratkem pred sodišče. Očitajo mu, da je kršil ustavo, izrabljaj tajno policijo v privatne svrhe in povzročil, da je ugled tajne policije pred sodišči zelo padel.

Dolgovi Združenih držav Severne Amerike. Dolgovi Združenih držav Severne Amerike znašajo skupno 39.4 milijarde dolarjev (1773 milijard dinarjev). Samo za obresti teh dolgov morajo plačati Združene države letno eno milijardo dolarjev (45 milijard dinarjev).

Nova vlada v južnoameriški republiki Čile. Novoizvoljeni prezident republike Aguerre Cerda je potrdil novo vlado, v kateri je pet radikalov, trije socialisti in en strokovnjak.

Vseameriška konferenca se je bavila tudi z vprašanjem sklicanja svetovne gospodarske konference, ki naj bi se vršila čimprej. Predlog za sklicanje te konference baje podpira tudi Roosevelt.

Svetovna Olimpijada leta 1940. ki bi se po prvotnem načrtu morala vršiti v Tokiju, je preložena v glavno mesto Finske v Helsinkih. Že sedaj prihajajo naročila za vstopnice.

Panamski kanal bodo razširili. S panamskim kanalom v Ameriki imajo večkrat križe in težave, ker se zasiplje zaradi ilovnatga obrežja. Guverner kanala predlaga, da se ogromni kanal razširi, da bodo mogle po njem pluti tudi večje ladje.

Mohamedanci se boje, da se bo podrla Omarjeva mošeja v Mekki, ki jo smatrajo za največjo svetinjo islama. Veliko deževje je izpodkopalo njene temelje in je nevarnost, da se bo porušila.

spal. Njegovo spanje je pa slabo vplivalo na živce Lukove žene, ker je začel smrčati in ona zaradi tega ni mogla zaspati. Znanec je še trdno spal in s spanjem bi bil še rad nadaljeval, toda ob peti uri se je začel glas Lukove žene, ki je klicala svojega moža in njegovega znanca. On je zadnje dni največkrat s spanjem potegnil tja do enajstih dopoldne, samo če je prilika nanesla: ležanja se je bil dobro naučil zadnjih šest let.

Luka je bil kmalu na nogah in se je hitro opravił. Ko je opazil, da znanec še ni vstal, je vstopil v sobo in ga za noge potegnil in dejal: »No, kaj pa misliš? Ali se ti zdi, da spiš na tovrnem?«

Znanec, ki ga je Luka skoro iz postelje povlekel, si je pomencal oči in plašljivo pogledal Luka ter rekel: »Ali smo že v Friscu?«

»Klada zaspana, sedaj pa zares misliš, da se pelješ na tovrnem vlakcu,« mu je Luka zavpil nad ušesom.

»Sanjalo se mi je, da se vozim na tovrnem v Kalifornijo,« je rekel znanec, ko se je nekoliko razgledal.

Luka se je krohotal zaspanemu zancu in odšel v kuhinjo, od koder se je ponovno čulo krohotalje na račun zaspanca, ko je začel praviti svoj ženi Franci, da se je zancu sapnjalo, da se pelje na tovrnem vlakcu v Kalifornijo.

(Dolje prihodnjik.)

Iz naših krajev

CELJE

Volitve obratnih zaupnikov. V januarju 1939. se imajo izvršiti glasom zakona volitve obratnih zaupnikov. Opozarjamo vse zaupnike v Celju, da se zglasijo v tajništvo K. M. O. v »Delavski zbornici« radi navodil. Sodrugi, opozorite delavce v tistih podjetjih, kjer letos ni bilo izvoljenih zaupnikov, na to po zakonu ni bilo izvoljenih zaupnikov, na to po zakonu ni bilo izvoljenih zaupnikov, na to po zakonu ni bilo izvoljenih zaupnikov. Ne pustite, da bi bilo katerokoli podjetje brez zaupnikov. Zaupniki so vaši zakoniti predstavniki, ki imajo nalogo ščititi vaše interese in so tolmači naših potreb in želja pri podjetju. Rok je kratek, zato ne odlašajte, ampak pojdite takoj na delo!

KRANJ

Predavanje o Cankarju. V »Ljudski univerzi« predava v torek, dne 20. t. m. prof. I. Kolar o Ivanu Cankarju in o njegovem življenju ter delu. Predavanje se bo vršilo v gimnaziji. Začetek ob 20. uri. Vabimo delavstvo, da se predavanja udeleži.

IZ ČASOPISOV

»Po zmagi«. V številu 290 »Slovenca« od 18. decembra t. l. je priobčen uvodnik pod naslovom »Po zmagi«. V članku opisuje Drin. potek volitev, ki so se vršile brez kugle in pravi med drugim: »Volilni zagon je bil tako mogočen, da je potegnil s seboj tudi mnogo takih, ki sicer ne pripadajo ne naši kulturni, ne politični skupini«.

Izpreobrnjeni opozicijonci. V Ljubljani je politična skupina dr. Puca, ki naj bi tvorila slovenski del nekdanje srbske radikalne stranke. Ta skupina izdaja tudi svoj list, »Slovensko besedo«, ki je bila med volilnimi bojem kratek čas ustavljena, sedaj pa spet izhaja. »Slovensko besedo« je vodil »Slovenec« nekaj časa precej žolčno polemiko, zadnje čase pa opazamo, da je ta polemika ne samo prenehala, ampak da je »Slovenec« pričel celo prišati izvirke iz posameznih člankov, ki izhajajo v »Slovenski besedi«. To zblizanje dajemo izza časa zadnjih dni pred volitvami in od dneva volitev, ko je en šef te skupine proglasil volilno abstinenco in za volitve odšel nekam na deželo, dočim je drugi šef stopil na volišče in glasoval za kandidate JRŽ. Sicer je slednjemu njegova kavarniška družba obrnila hrbet, zato pa se mu je tembolj prijazno nasmehnil »Slovenec«.

ESPERANTO

Jezikovni problem na mednarodni konferenci štirih

Po konferenci štirih v Monakovem je zanimalo občinstvo — posebno pa esperantiste — katere jezike so govorili voditelji štirih največjih držav Evrope in kako so se sporazumevali. O tem nam je dal odgovor članek časopisa »Haggsche Courant« (in brez dvoma je vse svetovno časopisje poročalo isto), ki je priobčen pod naslovom »Jezikovne težave na konferenci v Monakovem« sledeče: »Štirje državni poglavariji so konferirali sedeči pri mizi in nobeden izmed njih ni predsedoval. Chamberlain je govoril angleško, Daladier francosko, Hitler nemško in Mussolini vse tri jezike. Nemški prevajalec dr. Schmidt je moral napeto in naporno delati, da je mogel vsakokrat kolikor mogoče hitro prevesti mnenje trenutnega govornika.« Ali niso imenovani državni sami občutili med temi težavnimi pogajanjimi pomanjkljivost jezikovnega problema, ki že dolgo ni več vreden današnje moderne dobe. In ali ni nobenemu izmed njih prišlo na misel, da bi morali enkrat vsaj resno pretehtati predloge esperantistov, tega velikega naroda, ki ima svoje zastopnike po vseh državah sveta in ki trdi, da ima v posesti ključ do medsebojnega jezikovnega sporazuma.

Kaj se bo napravilo z denarjem prihranjenim s tem, da ni prišlo do vojne?

Ravnokar minula kriza s svojimi pripravi za vojsko, mobilizacijami itd., je stala svet po kalkulaciji lista »United Press« »svotico« od okroglo 100 milijonov angleških funtov, to je 550 milijonov dolarjev ali 225 milijard dinarjev. Desetina te svote bi zadostovala, da odstranimo tekmo dveh do treh let iz tega sveta za vedno dediščino Babilona, da damo vsakemu srednje inteligentnemu človeku možnost sporazumeti se lahko in praktično z vsakim drugim srednje inteligentnim človekom po vsem svetu. Boli inteligentni naj samo ob sebi razumevno uporabljajo tudi druge jezike, katere eventualno znajo. In ta možnost splošnega jezikovnega sporazumevanja po vsem svetu bi gotovo že v naprej odstranila tudi mnoge razprtije in trenja mednarodna in celo notranja.

Zakaj obstojajo obilna denarna sredstva za take stvari, kakor so priprave za vojsko in mobilizacije, torej za namene bolj negativne celo uničevalne, medtem, ko samo del tega denarja ni na razpolago za res konstruktivne namene?

Vzemimo še bolj pogumno vprašanje: Kaj se bo zgodilo s tistimi pet, deset ali dvajset milijardami angleških funtov, katere si prihranijo razni narodi skupaj s tem, da so se izognili vojni. Ali bodo zvišali življenjski standard revnih slojev? Ali se bodo zvišale plače delavcem? Ali bodo dali onim, ki so brez lastne krivde brezposelni, subvencije, da bodo lahko s svojimi družinami živeli bolj človeško? Ali bodo zgradili higijenična stanovanja,

LJUBLJANA

Spominska slavnost ob 20 letnici smrti Ivana Cankarja. V četrtek, dne 15. t. m. se je vršila v Ljubljani v veliki dvorani delavske zbornice spominska slavnost ob 20 letnici smrti pisatelja Ivana Cankarja. Ta družabni večer »Vzajemnosti« in godbe »Zarje« je bil vredna počastitev spomina velikega našega pisatelja in prva večja prireditev v Ljubljani s tem namenom. Režija je bila jako posrečena. Spored je bil popolnoma primeren spominskemu večeru ter je s svojo vsebino zadovoljil polno dvorano občinstva. Godba, recitacije, enodejanka »V temi« in predavanje o Cankarju, vse je nudilo najblagodejnejši užitek.

MARIBOR

Kaj pa so pri nas z »admontskimi« vinogradi?

Kakor so časopisi poročali, je nemška vlada zaplenila vse premoženje admontskega samostana na Štajerskem. Lastnica vsega premoženja samostana v Admontu je torej postala sedaj država. Isti admontski samostan pa ima še nebroj posestev, posebno vinogradov tudi pri nas v Jarenini, okrog Ljutomer, Zg. Radgone, Ptuja in v Pekrah pri Mariboru. Skupno bo imel ta nemški samostan pri nas še čez 30 viničarij, ki so sedaj dejansko brez gospodarja. Pametno, koristno in dosledno bi torej bilo, da se sedaj tudi naša država pozanima za usodo teh krasnih vinogradov admontskega samostana, ki ležijo povrh tega vsi v 50 km obmejni coni in je torej v najvišjem interesu države, da dobi vso oblast nad temi posestvi v svoje roke. Naša meja je itak skoro za-

dušena s tujimi posestvi in bi bil že davno čas, da se v tej smeri kaj ukrene po vzoru tujih držav, ki ne trpijo blizu meje inozemskih lastnikov nepremičnin.

Ce je že nemška država razlastila posestva admontskega samostana, ko je šlo za lastne državljane, bomo tem lažje storili mi isto s premoženjem, ki je sedaj še bolj tuje in dejansko brez lastnika. Saj ne moremo biti mi bolj popustljivi napram inozemcem, kot je napram njim njihova lastna država. S tem bi ustvarjali nekake nove privilegije za inozemce, ki jih doslej še ne pozna naša država. Novi poslanci imajo tukaj kar najlepše polje za svoje udejstvovanje v prid domačemu ljudstvu.

konkretne predloge za izboljšanje, zlasti blagovnega prometa.

Požar pri lesni družbi »Drava«. V ponedeljek, dne 19. t. m. je pri lesni družbi »Drava« v Melju izbruhnil požar v sušilnici. Objekt sušilnice je popolnoma vpepeljen. Požarni brambci se je posrečilo ogneti omejit, da ni prešel tudi na ostale objekte. Domneva se, da je požar povzročila iskra iz sušilne naprave, zkdoda znaša preko 100.000 dinarjev.

Proti izkoriščanju vajencev protestira »Slovenec« v majhni notici v eni izmed zadnjih števil. Zlasti tudi radi tega, ker so vajenci morali delati na Marijin praznik 8. decembra.

Božičnica »Detoljuba«. V ponedeljek, dne 26. t. m. s pričetkom ob pol 3. uri popoldne se bo vršila v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9-11 božičnica delavskega društva »Detoljuba«. Poleg društvene godbe bodo nastopili tudi otroci. Vabljeni vsi delavski roditelji, da se prireditvi udeležijo z otroci. Vstopnine ni.

Preselitev muzeja. Minulo nedeljo so otvorili meščanski oddelke mariborskega muzeja, poslopja v prostore mariborskega gradu. Celoten muzej pa bo urejen šele l. 1941.

»Zlata nedelja« ni prinesla trgovcem tistega haska, ki so si ga obetali. Ljudje je dežele ne prihajajo več nakupovat kot nekaj. Pri tem igra vlogo tudi dejstvo, da se veže z deželo mnogo bolj urejene, da pridejo ljudje sedaj lahko tudi med tednom in pa, da so podeželski trgovci dobro založeni z vsakovrstnim blagom. Domačini pa se lahko znebe svojega denarja kadarkoli in ne baš na zlato nedeljo.

Purani za Božič. Pišejo nam: Za Božič si skuša vsak privoščiti kaj boljšega, če le more. To ne velja samo za ljudi v mestu, ampak tudi na deželi. Nekateri prevažajo v teh dneh perutnino kar v avtobusih, ako to šoferji dopustijo. V soboto je hotel župnik od Sv. Jurija vzeti s seboj za praznike štiri purane. Toda šofer se je upravičeno branil te prtljage, ker mora paziti na snago in red v vozu.

Mestni proračun za leto 1939-40 in sicer proračun mestnega zaklada, regulacijskega sklada in zaklada ustanov je izgotovljen. Vsak član mesta, kakor tudi vsaka oseba, ki plačuje v mestu neposredni davek ima pravico, staviti k proračunu svoje pripombe. Proračun je razpoložen na vpogled občinstvu do vseh 21. decembra 1938 v mestnem knjigovodstvu med uradnimi urami. V istem roku je tudi vlagati pismene pripombe k proračunu.

Seja mestnega sveta se bo vršila v torek, dne 30. decembra s pričetkom ob 18. uri v prostorih mestne posvetovalnice.

namesto še vedno obstoječih barak, ali bodo zboljšali šole, popravili in povečali bolnišnice? Ali bodo opogumili iznajdatelje, finansirali znanstvene ekspedicije, širokopotezno tako, da bi bil s tem popolni uspeh zagotovljen. Ali bodo podpirali važna gibanja, katerih cilj je vsesvetovni napredek in kultura, n. pr. esperantsko gibanje? Kaj se bo torej zgodilo s prihranjenimi milijardami?

Mislamo, da to vprašanje ni brezsmiselno. Kajti prav gotovo imamo pravico uporabiti oni denar, ki bi ga na vsak način vrgli v žrelo vojnemu molohu, za bolj pozitivne in konstruktivne namene!

Ne rečemo, da so v razmerah današnje dobe armade nepotrebne in tudi nismo mnenja, da se lahko vsem vojskam izognemo — žal še ne obstoja med narodi tega sveta tako visoka morala in tako očitno prijateljski odnosi, ki bi že v naprej onemogočili vsako vojsko. Vendar bi se moglo po nekaj letih najintenzivnejšega oboroževanja pričeti obratno pot — v nasprotno smer, — in s tem, da smo se izognili pričakovani vojni, smo brezdomno prihranili milijarde, ki bi morale biti na razpolago za mirovne, da celo konstruktivne namene. Po pravici rečeno — evropski narodi bi morali sedaj plavati v denarju. In lahko bi plavali v denarju — ne dobesedno toda smiselno — če bi bil svet dobro urejen. Tehnika bi nas za to usposobila. Ne bi bilo potrebno

govoriti o bogatih in revnih narodih, o bogatih in revnih osebah. Ako bi bila vsa bogastva — obstoječa in še več ona, katere je sposobna producirati naša vedno se razvijajoča tehnika — pravilno razdeljena (niti ne rečemo: pravično) potem bi bilo kvečjemu možno govoriti o narodih bolj ali manj bogatih in o zelo in manj bogatih ljudeh; toda tudi najmanj bogati narodi in najmanj bogati ljudje bi bili tako premožni, da jim ne bi manjkalo ničesar za srečno in pošteno življenje in v miru bi lahko živeli z vsemi ostalimi narodi in ljudmi.

No, tega res idealnega stanja gotovo ne bomo dosegli v bližnji bodočnosti. Vendar, ako bo sledilo monakovski konferenci razen ureditve srednjeevropskega problema, samo to, da se nekoliko umiri divje oboroževalno tekmovalstvo, da ljudem, trpečim radi brezposelnosti, v ječah, v koncentracijskih taborih in v pregnanstvu posveti zopet sonce skromne eksistence v delu in svobodi, da se bo mogel tudi navaden državljani veseliti in uživati sadove svojega dela — ako bo samo to sledilo »konferenci štirih« v Monakovem — razen čisto političnega cilja — potem smo zadovoljni in hvaležni in z novim zaupanjem bi gledali v bodočnost človeškega rodu.

Iz »Heroldo de Esperanto« prevedel M. D.

Širite naš list!

Iz Češkoslovaške

Tudi na Slovaškem gore sinagoge. Hujskanje, ki so ga vršili zadnje tedne gotovi domači in tuji hujskači po Slovaškem, zlasti pa Hlinkove garde proti židom in Čehom, je že rodilo svoje zločinske uspehe. V Trnavi na Slovaškem in še v dveh drugih krajih so ponoči izbruhnili požari v židovskih cerkvah (sinagogah) in je povsod začela goreti »skrinja zaveze«. Posrečilo se je sicer povsod požar omejiti, a škoda znaša vendarle nad pol milijona Kč. Kljub temu se hujskanje nadaljuje po shodih, časopisih in po radiu, zlasti opravlja to delo temeljito slovaški napovedovalec z Dunaja. Posledice so predvsem te, da iz Slovaške, ki je že itak revna, beži kapital na Moravsko in na Češko in da slovaški listi zastoj vabijo kapitaliste, naj bi vlagali svoj denar v industrije na Slovaškem. Slovaki bodo torej imeli svojo državo, avtonomijo in armado v Hlinkovih gardah, ne bo pa dela, zaslužka in kruha, kar vse bodo imeli pripisati svojim zaigranim strankarjem, ki jih je vzgojil pokojni pater Hlinka v divjem sovraštvu proti vsem, ki niso strogo rimskega duha, zlasti pa proti bratom Čehom.

Državni uradniki in izjava Beranove vlade. Predsednik češkoslovaške vlade Beran je rekel v vladni izjavi ob nastopu: »Izjavil sem že, in ponavljam sedaj zopet v imenu vlade, da ne mislimo na izpremembo višine plač državnih nameščencev, ker se zavedamo velikih žrtve, ki so jih sicer doprinesli, kakor tudi narodnogospodarske funkcije tega številnega velikega konzumnega elementa.«

Čehoslovaška si z delovnimi bataljoni ni prav nič pomagala. Češkoslovaška vlada je sklenila uvesti delovna taborišča oziroma takozvane delovne bataljone. Od 150.000 brezposelnih, kolikor jih zaznamuje uradna statistika, pa se je doslej posrečilo zaposliti z uvrstitvijo v delovne bataljone samo 5000 ljudi. Za zaposlitev niso potrebni samo bataljoni, ampak predvsem denar.

Število beguncev v ČSR znaša 151.997 Čehov, 11.647 Nemcev, 7.325 Židov, 307 Poljakov in 829 beguncev drugih narodnosti.

Praga ima več prebivalcev kot Podkarpatska Rusija. Podkarpatska Rusija je sicer po svojem obsegu znatno večja od Prage, vendar pa slabo naseljena.

Izvoz češkoslovaških karpov. ČSR je dežela velikih ribnikov. V ribnikih pa goje karpe, ki so zlasti za Božič zelo zaželenja jed zlasti v Angliji. Z odcepitvijo velikih delov državnega ozemlja je ČSR izgubila okoli 8000 ha ribnikov. V preostalih ribnikih bo letno 7000 centov karpov za trg na razpolago. Ker pa je ČSR izgubila domači trg, na katerem je prodala do 11.000 centov karpov letno, računajo, da bo ostalo za izvoz najmanj 4000 centov karpov. Češkoslovaška je v l. 1937. uvozila 4500 centov karpov, 1500 centov drugih sladkovodnih rib in 148.000 centov morskih rib, v skupni vrednosti okoli 30 milijonov Kč. Sedaj bo skušala zadovoljiti ljudski želedec z lastnimi ribami in še ji bo ostalo za izvoz.

Največ slučajev davice med vsemi evropskimi državami, razen Madžarske, beleži ČSR. Na 100.000 prebivalcev odpade 198 obojenj in 17 smrtnih slučajev. Najbolj je davica razširjena na Češkem (270 slučajev na 100.500 prebivalcev od teh 21 s smrtnim izidom). Najmanj je davice v Podkarpatski Rusiji.

Zlata nedelja v Pragi. V Pragi so smele biti trgovine odprte na zlato nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne. Nameščenci so za ti dve uri prešli nadurno doklado 125 odst.

Zadnje vesti

Hud mraz v vsej Evropi. V nedeljo, dne 18. t. m. so zabeležili v Londonu 30 stopinj mraza. Radi hudega mraza so ustavili promet parnikov iz francoskih luk v Anglijo. Londonska radio oddajna postaja je morala ustaviti oddajanje za dve uri, ker je zamrznila neka cev v oddajni napravi. Takega mraza ne pomnijo v Angliji že od l. 1929. — V Berlinu je bilo v nedeljo mraza 16° C.

Pri občinskih volitvah na Poljskem, ki so se vršile v nekaterih mestih v nedeljo, dne 18. t. m., je znašala volilna udeležba pod 50 odstotkov.

Pri volitvah v slovaški deželni zbor je zmagal monsignor Tiso, kajti njegova lista je bila edina, ki se je smela pojaviti.

I. seja banovinskega turističnega odbora se je vršila v Mariboru danes, dne 19. t. m. dopoldne. Razpravljali so o propagandi za zimski sport.

Vsled mraza so vsa dela na stavbah ustavljena. Vsi delavci so bili odpušteni in so ostali brez dela ter zaslužka.

Velike protitalijanske demonstracije muslimanov v Džibutiju so se vršile dne 18. t. m. Francoske oblasti so s težavo preprečile napad na italijanski konzulat.

Bizeljski:

Razredna zavednost in nameščenci

Delovni čas in drugo

Vedno znova se pojavlja v naši javnosti vprašanje delovnega časa delavcev v industriji. Se bolj pereče je to vprašanje z ozirom na uradništvo. Marsikdo, posebno nepoučeni krogi, bi mislil, da je privatni uradnik bolj zadržan od ročnega delavca, toda en sam pogled v pisarne naših industrijskih podjetij nam pokaže popolnoma drugačno sliko. Treba je poudariti, da so privatni uradniki v marsičem sami krivi, ako so čezmerno izkoriščani, ker v vrstah zasebnih uradnikov in uradnikov ni nobenega odpora. Nasprotno pa so delodajalci vedno držali skupaj, kar jim daje moralno nadmoč nad ostniti, ki zanje delajo. V vrstah delojemalcev, zasebnih uradnikov in uradnikov je pa tako malo razredne zavednosti in lahko se reče nerazumevanja za kakršnokoli organizacijsko delovanje, da mora vsak uvideti veliki minus, ki ga utrpijo uradniki radi tega, bodisi da so slabo plačani ali pa, da imajo dolg delovni čas. Vsak gleda v prvi vrsti na lastno eksistenco, se briga za lastni dobrobit in mu niti najmanj ni mar, kaj se bo zgodilo s tovariši. Gotovo se bo vsak nameščenec najprej brigal zase, a nikakor ne bi smel pri tem pozabiti na svoje tovariše, ker s tem, da jih pozabi, daje delodajalcu orožje v roke. Čim delodajalec opazi nesolidarnost svojih nameščenec, to spretno izrablja. Noben nameščenec ne more sam zase dobiti ničesar. Ako bi pa bili nameščenci organizirani in solidarni v svojih zahtevah, bi igrali dosegli vsaj to, kar jim pripada po zakonu!

V večini industrijskih podjetij v mestih in okolici se delovni čas izpreminja in postavlja po mili volji, ne da bi bili nameščenci za to vprašani. Mogoče se jih kdaj, radi lepšega tudi vpraša, a vedno že tedaj, ko mora sleherni že računati za dejstvo. Različni ugovori, če se sploh pojavijo, so takoj ovrženi z raznimi tehničnimi izgovori, tako da je uradnik prisiljen delati tako, kakor želi delodajalec. V neki večji tovarni v M., ki zaposluje v svoji pisarni okrog 20 pisarniških moči, so gospodje akcionarji v preteklem letu določili delovni čas za letošnje leto. Ta delovni čas je bil za večino nameščenecv moka. Trgal je namreč od 5. ure zjutraj nepretrgoma do 13.30 ure popoldan, t. j. 8 in pol ure dnevno, brez vsakega odmora med delom! Kaj to pomeni, delati toliko časa brez prestanka, to ve samo oni, ki je prisiljen delati po tem sistemu, ker mu ne preostaja ničesar drugega, saj je vendar njegov največji interes, da si obdrži eksistenco. Večina nameščenecv stane tako daleč od tovarne, da morajo vsi zjutraj najmanj eno uro pred začetkom dela v tovarni. Poleg tega se mora upoštevati tudi vremenske nepravilike, hoja na delo in od dela domov.

Izmučen naj sede h kosilu in naj ič! Kdor tega ni občutil sam na lastni koži, ne more verjeti in se tudi ne more vziveti v stanje takega nameščenca. Namen take ureditve dela je bil, da ima nameščenec prost ves popoldan. A kdo bo hodil na sprehod, ko mu po kosilu kloni svinčeno težka glava? Enkrat ali dvakrat na teden je človek že sposoben za sprehod, da se malo osveži, ali navedno je ravno takrat slabo vreme. Potem pride večer in treba je zgodaj v posteljo, da se zjutraj ne zakašni. In to se ponavlja iz dneva v dan, skozi vse leto. Na jesen in zimo je vsak pričakoval, da bo stopil v veljavo zopet normalni delovni čas, a ravno sedaj so gospodje prišli z divno idejo, da je treba štediti pri električnem toku itd. in so določili delovni čas od 6. ure zjutraj do 14. ure popoldan. To je še mnogo slabše kljub temu, da se na ta način skrajša delovni čas za pol ure dnevno. Prvič je nepretrgano delo že samo po sebi izredno raporno. Drugič dobi nameščenec kosilo še pol ure kasneje, nego poleti. Tretjič pa postane ta delovni čas za nameščence, ki imajo mesečne plače po din 600, 700 do 900, katastrofalen v vsakem oziru, ker mora pozimi, prišedši domov, v sobi kuriti. Pri plači, ki niti ne krije minimalnih izdatkov nameščenca za prehrano, stanovanje, razsvetljavo, obleko in podobne neobhodno potrebne izdatke, ne preostane za kurjavo ničesar. A kako naj preživi zimo? Denarja za kurjavo ni, v kavarno, kjer bi se mogel ogreti, ne more, ker nima denarja, kam naj gre? To je problem, ki je najbolj pereč in gg. delodajalci naj bi pomislili tudi na take stvari, potem ne bi bilo podobnih nemogočih odločitev, ki v nameščencu ustvarjajo samo nerazpoloženje do predpostavljanih in do dela.

Veliko krivdo pa nosijo nameščenci sami, ki razabljajo na svoje pravice in ne uvidijo potrebe po organizaciji.

Nameščenci, vzdrinite se, ker če boste dovolili, da se dela z vami, kakor se komu poljubi, ne boste dosegli nikdar ničesar! Organizirajte se! V slogi je moč!

Književnost V Vatikanu, ki je kradel na debele. Pred papeževim sodiščem v Vatikanu je bil te dni obsojen knjigovodja Mario Politi, ki je že dolgo let poneverjal velike zneske papeževga denarja. Skupno si je priklastil 600.000 lir. Mario Politi je bil znan kot zelo pobožen mož. Obsojen je bil na štiri leta in štiri mesece ječe.

Delavski pravni svetovalec

Odškodnina zaročenke (Hrastnik)

Vprašanje: Imela sem več let fanta, ki mi je obljubil zakon in sva si dala že delati pohištvo. Sedaj pa me je fant naenkrat zapustil, ne da bi mi bila dala jaz za to kak povod. Ali imam pravico zahtevati od njega odškodnino?

Odgovor: Ako sta bila zaročena in ste tudi Vi prispevali za pohištvo, lahko zahtevate od bivšega zaročenca povračilo zadevnih zneskov. Če Vas pa je pod obljubo zakona pripravil do spolne združitve, lahko zahtevate tudi primerno odškodnino.

Dedna pravica (Celje)

Vprašanje: Sem edina hči, ki jo ima moj oče iz prvega zakona, dočim ima iz drugega zakona še štiri otroke. Koliko bom po njem podedovala, ako bo umrl brez oporoke in koliko mi mora zapustiti, če napravi oporoko?

Odgovor: Če umre Vaš oče brez oporoke, bodete vsi otroci dedovali po enakih delih, to se pravi, da bo vsak dobil eno tretjino njegove zapuščine, v oporoki pa Vam mora oče nakloniti vsaj dolžni delež, ki bo znašal v Vašem primeru eno desetino vrednosti zapuščine.

Nadure v obrti (Solčava)

Vprašanje: Zaposlen sem bil pri nekem obrtniku. Ali velja za obrt 10-urni delavnik in ali je dolžan delodajalec plačati za nadure kaj več in koliko?

Odgovor: Za vsa obrtna podjetja velja 10-urni delavnik ter je dolžan delodajalec delavcu, ki dela preko 10 ur, vse nadure plačati posebej in sicer za vsako naduro še 50 odst. torej polovico običajne urne mezde kot zakoniti povisek.

Rubež (Celje)

Vprašanje: Potnik neke zavarovalnice mi je ostal dolžan določen znesek, ki sem ga iztožil. Potniku sem tudi zarubil plačo, pa mi je zavarovalnica, pri kateri je bil v službi, odgovorila na to, da mu ne more odtegniti ničesar, ker ima pri njej samo provizijo. Kmalu potem je zavarovalnica potnika radi nerednosti odpustila iz službe, ga je pa sedaj zopet sprejela nazaj, dasiravno sem ji jaz zagrozil, da mora bodisi potniku odtegniti od plače toliko, kolikor je meni dolžan, ali pa ga odpustiti, ker jo bom sicer delal odgovorno za vso škodo, ki mi nastane. Ali imam pravico, zahtevati sedaj zadevnih zneskov od zavarovalnice?

Odgovor: Samo radi tega, ker potnika ni

KONFEKCIJA

JAKOB LAH

Maribor, Glavni trg 2

Kotiček sodružic

Ob nedeljah in raznih prazničnih dneh čuti sleherni človek mnogo bolj živo kakor ob vsakdanjih delavniških željo po toplem kotičku, po mirnem zatišju v družini. Zato je ena najvažnejših nalog sleherne gospodinje, poudariti notranje in zunanje vsak dan, ki se kakorkoli loči od sivih delavnikov, bodisi da je to nedelja, praznik, kako družinsko slavlje itd. Take dneve bi morali doživeti vsi člani družine kot svetle točke v pusti vsakdanjosti, da bi potem spet lažje prenašali enolične dneve do prihodnjega takega dne, da bi se tri dni v tednu spominjali veselih ur prejšnje nedelje, ostale tri dni pa se veselili na prihodnjo nedeljo. To lahko vsaka gospodinja doseže, le malo dobre volje je treba za notranjo in zunanjo pripravo za tak dan. Predvsem je važno, da se vsak na tak dan notranje popolnoma preusmeri. Vsaj za nekaj ur je treba odvračati vso puščobo in jezo, pripraviti si lepe besede in smeh, s katerim lahko najbolj razveselimo naše drage. Vse neprijetnosti je treba junaško potlačiti, nobena nas ne sme premagati. Če kdo po nerodnosti razbije krožnik, ne kregajmo se vsaj danes za to, saj ni storil nalašč. Če postane družina vesela, če se ji zahoče igre, godbe, petja in plesa, naj ji mati ne brani tega s kislim obrazom in čemerno besedo, raje naj sodeluje in po svojih močeh doprinese, da bo potekel dan lepo in veselo. Od tega bo imela ona sama največ koristi, kajti sin in hči bosta rada pri njej, če bo doma toplo in prijetno, ne bosta vedno silila od doma in iskala opore pri tujih ljudeh. Kdor je rad doma, kdor ima vsaj doma občutek, da je v mirnem zavetju, ni nikoli tako zelo navezan na tuje ljudi, da bi izključno po njih meril svojo osebnost srečo. — Gospodinja pa mora seveda tudi z zunanostmi poudariti vsak tak slovesen dan. Stanovanje mora biti posnaženo in urejeno, miza praznično pogrjena tudi če je namizni prt že star in zakrpan. Šopek cvetic na mizi povzdigne vso sobo, vseeno če so to travniške cvetlice ali tudi pozimi samo smrečje. K prazničnim dnevom spada nujno tudi boljši obed. Bolje je, da gospodinja ob delavniških kije poenostavi obed, samo da lahko v nedeljo s čim boljšim poudariti pomen dneva. Za posebne prilike imamo pri nas najraje potice. Marsikdo niso emotne prilike takšne, da bi dale veliko misliti na potice. Vendar, če le količjak more, naj mati svojo družino ob posebnih prilikah vedno počasti s kako potico. Saj niti ni glavna reč, da se vsi

potice najedo, važnejše je, da je potica sploh na mizi. Potica pomen slavnostnega dne posebnost poudari, potica je še v spominu odraslega vedno prijazen smehljaj, ljub spomin na otroško dobo.

Potice.

Vsaka gospodinja ima že ponavadi svoj recept za potice, kateri se ji zdi najboljši. Za primerjavo prinašamo navodilo, po katerem pečemo potice pri nas doma.

Testo: Razmešaj v lončku 4–5 dkg svežega kvasa z žličko sladkorja, moka in mlačnega mleka, da dobiš gosto kašo, katero daš na topel prostor, kjer se drožje dvigne. Na desko presej 1 kg moke, ki si jo bila nekoliko segrela, v njo pa zdrobi 10 dkg surovega masla ali, če nimaš tega, pa 8 dkg masti. V skledi mešaj 2–3 rumenjake z 10 dkg sladkorja in skledico smetane tako dolgo, da se speni, daj v moko, dodaj vzhajano drožje in 3 dkg soli. Z nekaj žlicami mlačnega mleka umešaj vse v zelo mehko testo in ga utepaj na deski čim dalje mogoče, vsaj pol ure. Potem ga pusti shajati na toplem. Ko je še shajano, ga razvaljaj, namaži z nadevom, potrese z rozinami, zvij tesno potico in jo deni v dobro namazan model. Shaja naj počasi na toplem. Ko je dovolj narastla, jo daj v dobro razgreto pečico. Peče se približno 1 uro v precej vroči peči. Najvažnejše pri potici je to, da je pečica pravilno segreta. Če daš potico v premalo razgreto pečico, hitro vzkipi in se nato sesede, preden je testo pečeno. Seveda pa pečica tudi ne sme biti preveč razgreta, ker se sicer prehitro naredi trda skorja, skozi katero potem ne morejo uhajati plini in zrak. Ti si pa potem napravil pot na ta način, da se skorja razpoči. Če je zgornja vročina premočna, damo na potico moker papir, če je pa spodnja vročina prehladna, pa podložimo opeko. Vsak štedilnik ima svoje muhe in zato je najvažnejše, da ga gospodinja do dobre spozna, potem se ji bo peka že posrečila.

Orehov nadev. Popari ¼ do ½ kg zmletih orehov z ¼ l vrelega mleka, katerega si prej osladila s sladkorjem ali medom. Če nimaš dovolj orehov, lahko dopolniš z zmletimi rozicami ali drobtinami.

Makov nadev. ½ kg zmletega maka (zmelejo ti ga v trgovini) skuhaj s potrebnim mlekom ter dodaj ¼ do ½ kg medu ali sladkorja.

Književnost

Najvažnejše češke knjige zadnjih 20 let. Češka književna revija »Razgovori o knjigah« je priredila med svojimi čitatelji anketo, katere češke ali slovaške knjige iz zadnjih 20 let se jim zdijo najvažnejše? Ankete se je udeležilo 130 osebnosti češkega kulturnega življenja, ki so se izrekli za sledeče najvažnejše knjige, izišle v zadnjih 20 letih v Českoslovaški. — T. G. Masaryk: »Svetovna revolucija«; Ivan Olbracht: »Nikola Šuhaj, ropar«; Jaroslav Seifert: »Osem dni«; Jaroslav Durich: »Blodnje«; Vladislav Vančura: »Pek Jan Marhouk«; Josef Hora: »Strune v vetru«; Šalda: »Zapisnik«; kritično delo F. X. Šalde; pesniška zbirka J. Wolkra; Vlad. Vančura: »Marketa Lazarova«. Razen teh knjig so dobili še mnogo glasov pesnik Halas za zbirko »Stare žene« in Nezval »Pesmi noči«, roman Mila Urbana »Živi bič« in v znanstveni literaturi dr. Pekařovo delo »Žizka in njegova doba«. V slovenščino so prevedene izmed gornjih knjig Masarykova, Olbrachtova, Durichova in Urbanova ter jih priporočamo za naše delavske knjižnice. — V anketi je mnogokrat naveden tudi pisatelj Karel Čapek, ki je tudi deloma že preveden v slovenščino. Pa tudi pesniki J. Hora, Wolker,

Seifert in Nezval so že prevedeni v slovenščino po naših revijah.

Usoda pesnika Petra Bezruča. Češki šleski pesnik Peter Bezruč je znan tudi pri nas, saj so že od leta 1919. prevedene v slovenščino njegove edine pesmi »Šlezke pesmi«. Po marsikaterih družtvih so imeli pri nas že tudi predavanja o Petru Bezruču ob priliki nedavne njegove 70. letnice. Velik del krajev, katere opeva Peter Bezruč v tej svoji pretresljivi pesniški zbirki, je sedaj zopet na delu nazaj v oblasti Poljakov in Nemcev. Med drugim tudi rojstni kraj Bezručov, Opava in sama domačija Bezručova v Branci na Opavskem, kjer je pesnik preživel svoja zadnja leta. Sedaj živi pesnik pod čoro Lyso, od koder je nedavno pisal: »Hvala za pozdrave, toda vsi, ki smo z okupacijo izgubili domovino, smo zbiti v zemljo. Nismo besede, tako je težko živeti.«

Rusko špijonažno organizacijo so baje izsledili v Ameriki. Aretiranih je bilo 13 oseb, med njimi tudi ravnatelj sovjetskega urada za tujski promet Mihailo Vorin, katerega dolže, da je bil organizator ruske volunske službe v Ameriki.

Rum, Likerji
Petlinkovec
Cognac
Jajčni konjak
Vermouth vino
Mallnovec

1888 50 let 1938
Josip Bauman

Pristna slivovka
Prist. brinjevec
Sadno žganje
Droženka
Vinski kis
Spirit 96%

veležanjarina, izdelovalnica ruma, konjaka, likerjev in sadnih sokov

Št. Ilj pri Mariboru

Vsi ti izdelki se dobijo v vsaki količini v novo otvorjeni »TOČILNICI« gostilne »Wilson« Maribor, Aleksandrova c. 53
Telefon 24-37 po najnižjih cenah

Prvovrstna štajerska vina lastnega pridelka!

JAKOB PERHAVEC
Maribor, Gosposka ulica štev. 9 — Telefon štev. 25-80

Izdelava likerjev. Desertna vina. Sirupi. Žganjarna. Vedno na zalogi: rum, konjak, likerji, slivovka, brinjevec, droženka in srbska klekovača. Specijalitete: Grenčak in vermut. — Na debelo! — Na drobno!